

CZAS PRZESZŁY

Aby utworzyć czas przeszły, wykonaj następujące kroki:

1) Od bezokolicznika czasownika odłącz *-t* i dodaj *-l*. W ten sposób otrzymujemy tzw. imiesłów czasu przeszłego (typu *-l*), np: *být* > *byl*, *dělat* > *dělal*, *pracovat* > *pracoval*, *studovat* > *studoval*, *rozumět* > *rozuměl*, *hledat* > *hledal*, *vědět* > *věděl*, *vidět* > *viděl*.

Uwaga: Niektóre czasowniki (często czasowniki jednosylabowe i czasowniki zakończone na *-nout*) mają nieregularne formy imiesłowu czasu przeszłego. Nieregularność ta polega na:
a) skróceniu samogłoski tematu, na przykład *být* > *byl*, *pít* > *pil*, *spát* > *spal*, *psát* > *psal*
(b) w zmianie tematu czasownika, na przykład *číst* > *četl*, *chtít* > *chtěl*, *jíst* > *jedl*, *jít* > *šel* (*šla*, *šli*), *mít* > *měl*, *mocet* > *mohl*, *umřít* > *umřel*

2) Zapamiętaj, że imiesłów czasu przeszłego ma różne formy dla rodzaju i liczby mnogiej:
Na przykład czasownik *dělat*:

Liczba pojedyncza	rodzaj męski	<i>dělal</i>
	rodzaj żeński	<i>dělala</i>
	rodzaj nijaki	<i>dělalo</i>
Liczba mnoga		<i>dělali</i>

Literacki język pisany rozróżnia w liczbie mnogiej formy *dělali* (rodzaj męski żywotny), *dělaly* (rodzaj męski nieżywotny i żeński) i *dělala* (rodzaj nijaki). W języku obiegowym zwykle używa się tylko formy *dělali*.

3) Połącz formę imiesłowu z odpowiednią formą czasownika posiłkowego *být* (patrz tabela).
Zauważ, że 3. osoba l. poj. i mn. nie ma czasownika posiłkowego.

Podmiot	Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki
<i>Já</i>	<i>dělal jsem</i>	<i>dělala jsem</i>	<i>dělalo jsem</i>
<i>Ty</i>	<i>dělal jsi</i>	<i>dělala jsi</i>	<i>dělalo jsi</i>
<i>On/ona/to</i>	<i>dělal</i>	<i>dělala</i>	<i>dělalo</i>
<i>My</i>	<i>dělali jsme</i>		
<i>Vy</i>	<i>dělali jste</i>		
<i>Oni</i>	<i>dělali</i>		

Forma grzecznościowa *vy* w czasie przeszłym

Kiedy zwracamy się do jednej osoby w sposób formalny w czasie przeszłym, używamy imiesłowu czasu przeszłego w liczbie pojedynczej zgodnie z rodzajem osoby, ale czasownik posiłkowy ma formę 2. osoby l. mn. (jak zawsze w komunikacji formalnej):

Pane Nový, byl jste doma? – užíváme, gdy zwracamy się do **mężczyzn**.

Paní Nová, byla jste doma? – užíváme, gdy zwracamy się do **kobiety**.

Byli jste doma? užíváme, gdy zwracamy się do wielu osób.

Przeczenie w czasie przeszłym

Aby utworzyć formę przeczącą, dodaj przeczenie *ne-* do czasownika w czasie przeszłym.

Na przykład:

Nepracovala jsem.

Nebyl jsem tam.

Nemluvil.

Zwróć uwagę: Nie zapomnij o podwójnych lub wielokrotnych przeczeniach w języku czeskim:

Nikdy jsem nic nedělal.

Pytanie w czasie przeszłym

Aby zadać pytanie, wystarczy zmienić intonację:

Byl jsi doma? – Ano./Ne.

Co jsi dělal? – Pracoval jsem.

Zwróć uwagę na krótką odpowiedź (bez czasownika posiłkowego): *Koupil jsi chleba? – (Ano,) koupil.*

Czasowniki zwrotne w czasie przeszłym

W 2. osobie l. poj. (w formie *ty*) dochodzi do połączenia końcówki *-s* czasownika posiłkowego z zaimkiem zwrotnym *se* lub *si*:

díval + jsi + se = Díval ses na televizi?

myla + jsi + si = Myla sis ruce?